

Олександр Марченко,

викладач кафедри теоретико-методичних основ

фізичного виховання та спорту

Житомирського державного університету імені Івана Франка

ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ У СПОРТІ: ДОСВІД ДЕФЛІМПІЙЦІВ-ОРІЄНТУВАЛЬНИКІВ

Інтеграція в європейську спільноту є досить складним і багатоаспектним процесом, який охоплює не лише політику чи економіку, а усі сфери суспільного життя, зокрема і спорт. Вона передбачає сприйняття європейських цінностей, які є виразом загальнолюдських цивілізаційних досягнень у правовій сфері. Фундаментальні засади європейських цінностей формуються на визнанні прав і свобод людини, рівності усіх перед законом. Саме на цих засадах ґрунтується принцип повного й ефективного включення осіб з інвалідністю у суспільні відносини, передбачений Конвенцією про права осіб з інвалідністю. Тобто постає питання про можливості таких людей здобувати освіту, брати участь у конкурсах, займатися спортом тощо.

Створення умов для розвитку людей з обмеженими можливостями здоров'я, для їх соціалізації, інтеграції в суспільні відносини у відповідності з європейськими цінностями – це ще один крок на шляху у європейську спільноту. У цьому контексті показовим є досвід розвитку спортивного орієнтування для глухих.

Розвиток спорту для глухих – це проблема, на яку у Європі звернули увагу ще у XIX ст. У 1888 р. у Берліні почав функціонувати перший спортивний клуб для глухих. У 1924 р. Бельгія, Велика Британія, Нідерланди, Польща, Франція, Чехословаччина, Угорщина, Італія та Румунія долучилися до проведення перших Всесвітніх «Тихих ігор» (з 1967 р. вони відомі як Всесвітні ігри глухих, а з 2001 р. – як Дефлімпійські ігри), які включали такі види спорту як легка атлетика, велоспорт, футбол, стрільба та плавання. Тоді ж було засновано Міжнародний спортивний комітет глухих, реорганізований у 2003 році у Міжнародний дефлімпійський комітет [3].

1992 рік вважається датою заснування Спортивної федерації глухих України. Того ж року її було прийнято до Європейської спортивної організації глухих та до Міжнародного спортивного комітету глухих. Це надавало українським спортсменам право участі у всіх змаганнях, що відбувалися під егідою цих організацій. Таким чином відбулося долучення України до європейського та міжнародного дефлімпійського руху.

1993 року спортсмени національної збірної команди України на XVII Всесвітніх літніх іграх глухих у Софії (Болгарія) завоювали 8 нагород (2 золоті, 4 срібні та 2 бронз.). Наступні Всесвітні літні ігри глухих відбулися у 1997 році в Копенгагені (Данія) і принесли українській команді 5 золотих, 10 срібних та 5 бронзових медалей. З них 2 срібні медалі – за спортивне орієнтування, яке вперше було включено до програми змагань [4].

Роком раніше українські орієнтувальники з вадами слуху дебютували на Чемпіонаті Європи. Це був єдиний Чемпіонат Європи, який українські спортсмени завершили без нагород. Проте, починаючи з наступних

європейських змагань, українці показали позитивну динаміку: IV ЧЄ (Угорщина, 2000 р.) – 5 медалей; V ЧЄ (Латвія, 2004 р.) – 4 медалі; VI ЧЄ (Естонія, 2008 р.) – 8 медалей; VII ЧЄ (Угорщина, 2012 р.) – 7 медалей; VIII ЧЄ (Чехія, 2016 р.) – 10 медалей; IX ЧЄ (Литва, 2021 р.) – 9 медалей. Сумарно на сьогоднішній день в арсеналі українських спортсменів-орієнтувальників з порушенням слуху нараховується 43 медалі, здобуті на Чемпіонатах Європи. З них 16 золотих, 17 срібних і 10 бронзових [5, с. 117]. Отже, українська команда дефлімпійців-орієнтувальників влилася в європейську спортивну спільноту, продемонструвавши високі результати.

Значними були здобутки наших спортсменів-орієнтувальників на Чемпіонатах світу (40 медалей) та Дефлімпійських іграх (36 медалей), що свідчить про ефективність тренувального процесу. Проте особливої уваги заслуговує не лише результативність виступів наших дефлімпійців-орієнтувальників, а позитивний вплив, який справляють заняття спортивним орієнтуванням на інтеграцію людей з порушеннями слуху у суспільні відносини.

Спортивне орієнтування – це унікальний вид спорту, який передбачає поєднання фізичної та інтелектуальної діяльності у природному середовищі. Тобто спортсмени для досягнення результату мають продемонструвати високий рівень фізичної підготовленості, психічну стійкість до стресових ситуацій в процесі спортивної діяльності та розв'язати складні техніко-тактичні завдання в природних умовах [1, с. 59].

Комплексне поєднання фізичних, психічних та інтелектуальних здібностей, що визначає специфіку спортивного орієнтування, найбільш важливим є для розвитку дітей, підлітків з порушеннями слуху.

Вчені довели, що заняття спортивним орієнтуванням покращують функціональний стан організму глухих дітей, підвищують рівень розвитку рухових якостей, збільшують об'єм мовної інформації, що дозволяє згладити відмінності між глухими та чуючими дітьми [6, с. 255].

Автор інноваційної педагогічної моделі навчання спортивного орієнтування дітей із вадами слуху Т. О. Федорова підтверджує, що заняття спортивним орієнтуванням сприяють успішній адаптації таких дітей до соціального середовища, гармонізації їх розвитку. Таким чином реалізація концепції подібної педагогічної моделі розширює можливості фізкультурно-освітнього середовища [2, с. 115].

У 2014 р.у Чернівецькому обласному навчально-реабілітаційному центрі № 1 створили гурток спортивного орієнтування для дітей з проблемами слуху. За два роки регулярні тренування (двічі на тиждень) та участь у змаганнях різного рівня зумовили зміну показників фізичної підготовленості учасників гуртка, а також зміну їх психологічного та емоційного стану. За результатами опитування членів гуртка у 2016 році 36% респондентів знайшли нових друзів завдяки заняттям спортивним орієнтуванням, 21% – відвідали нові міста під час змагань, 8% – вирішили здобувати вищу освіту за спеціальністю «Фізична культура і спорт» [6, с. 255]. Таким чином, ініціатори створення гуртка досягли своєї мети, а саме покращення фізичного та психологічного стану дітей з вадами слуху задля розширення перспектив їх соціальної адаптації.

Отже, заняття спортивним орієнтуванням забезпечує гармонійний усебічний розвиток особистості, її фізичних, інтелектуальних, психічних якостей, сприяє інтеграції особистості у суспільні відносини. Розвиток цього виду спорту в Україні в повній мірі забезпечує втілення в життя європейських цінностей, що ще більше наближає нас до європейської спільноти. А якісна підготовка спортсменів-дефлімпійців забезпечує успіхи національної команди на європейській спортивній арені.

Список використаних джерел

1. Березовський В. А., Подгаєцький А. В. Морфо-функціональні характеристики дефлімпійців-орієнтувальників високого класу. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. 2023. Випуск 3К (162). С. 58–61.

2. Бондар О., Джевага В., Усиченко В. Соціальна інтеграція дітей із вадами слуху засобами адаптивного фізичного виховання. Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Фізичне виховання і спорт. 2015. Вип.20. С.113-117. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mnv_2015_20_26

3. Дефлімпійський рух. URL: <https://esu.com.ua/article-23859>

4. Історія СФГУ. URL: <http://s.deafsport.org.ua/arhiv/index.php/2014-09-16-07-00-25/istoriia-sfhu>

5. Подгаєцький А. В., Березовський В. А., Чередніченко Н. В. Особливості становлення та розвитку спортивного орієнтування спортсменів з порушеннями слуху в Україні. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. 2021. Випуск 11 (143). С.116–118.

6. Слобожанінов А.А. Соціальна адаптація дітей із вадами слуху засобами спортивного орієнтування. Молодий вчений. 2017. № 3.1 (43.1). С.254–257.